

Філософія

УДК 316.77:004.738:355.2:159.9

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18884491>

**Цифрова антропологія транзитного суспільства: людина між
віртуальною реальністю та військовою загрозою**

Лук'яненко Ольга Миколаївна,

кандидат філософських наук, старший викладач кафедри соціології,

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана, Київ, Україна,

<https://orcid.org/0009-0005-6576-054X>

Прийнято: 17.02.2026 | Опубліковано: 28.02.2026

***Анотація:** Сучасний світ перебуває у стані невпинного перетворення, що відзначається плінністю соціальних структур, стрімким технологічним злетом та увиразненням світових загроз. Таке явище отримало назву транзитного суспільства. У зазначеному контексті цифрові технології позиціюються базисом для самопрезентації та формування напрямків особистісного розвитку. Водночас невпинна воєнна небезпека та сутички у світі збільшують значення цифрових технологій як важеля психологічного захисту. **Метою** дослідження є вивчення впливу цифрових технологій на формування соціальної та культурної поведінки особистості в умовах перехідного суспільства. **Методами дослідження** стали теоретичний розбір наукових джерел та концепцій; аналіз та синтез провідних наукових поглядів із подальшою систематизацією ключових концептів; порівняльний аналіз.*

***Результати.** У дослідженні розглянуто основні теоретико-методологічні підходи до цифрової антропології, вивчення транзитного суспільства і впливу тривалої загрози на динаміку соціально-культурних практик. Детерміновано контекстні наративи взаємодії особистості з віртуальною реальністю, роль останньої у формуванні концепції самототожності. Проведено компаративний аналіз досвіду різних країн, які переживають збройні протистояння, з метою виявлення спільних та відмінних методів цифрового розвитку. Виділено ключові напрями використання цифрових засобів для укріплення психологічної витривалості, стимулювання суспільної взаємодії та підтримки культурної самобутності в умовах небезпеки. Це дозволить організувати ефективну психологічну підтримку, координацію соціальної допомоги та збереження культурних традицій через онлайн-платформи для адаптації суспільства під час загрози. **Висновки.** У статті обґрунтовано, що цифрові технології позиціюються основним адаптаційним ресурсом особистості в контексті транзитного соціуму, забезпечуючи практичну підтримку комунікативних практик та сприяючи збереженню цілісності самоідентичності. Практичне значення дослідження полягає у використанні його результатів для розроблення інструментів цифрової стійкості, покращення мережевої взаємодії та збереження соціокультурного потенціалу суспільства під тиском воєнних і кризових чинників.*

***Ключові слова:** соціальні мережі, віртуальні платформи, соціальна поведінка, філософська антропологія, етнографія, кризові умови, соціокультурні трансформації, соціальна адаптація, цифровізація.*

**Digital Anthropology of a Transit Society: Man Between Virtual Reality and
Military Threat**

Olha Lukianenko,

Candidate of Philosophical Sciences,

Senior Teacher at the Department of Sociology,

Vadym Hetman Kyiv National University of Economics, Kyiv, Ukraine,

<https://orcid.org/0009-0005-6576-054X>

Abstract: *The modern world is in a state of constant transformation, marked by the fluidity of social structures, rapid technological take-off and the manifestation of global threats. This phenomenon has been called a transit society. In this context, digital technologies are positioned as a basis for self-presentation and the formation of directions for personal development. At the same time, the constant military danger and clashes in the world increase the importance of digital technologies as a lever of psychological protection. **Objective.** The purpose of the study is to study the influence of digital technologies on the formation of social and cultural behavior of an individual in a transitional society. **Methods.** The research methods were theoretical analysis of scientific sources and concepts; analysis and synthesis of leading scientific views with further systematization of key concepts; comparative analysis. **Results.** The study considers the main theoretical and methodological approaches to digital anthropology, the study of a transit society and the influence of a long-term threat on the dynamics of socio-cultural practices. The contextual narratives of the interaction of the individual with virtual reality, the role of the latter in the formation of the concept of self-identity are determined. A comparative analysis of the experience of different countries experiencing armed conflict is carried out in order to identify common and distinctive methods of digital*

development. Key areas of using digital tools to strengthen psychological endurance, stimulate social interaction and maintain cultural identity in conditions of danger are highlighted. This will allow organizing effective psychological support, coordinating social assistance, and preserving cultural traditions through online platforms for society's adaptation during a threat. Conclusions. The article substantiates that digital technologies are positioned as the main adaptive resource of the individual in the context of a transit society, providing practical support for communicative practices and contributing to the preservation of the integrity of self-identity. The practical significance of the study lies in using its results to develop digital resilience tools, improve network interaction and preserve the socio-cultural potential of society under the pressure of military and crisis factors.

Keywords: *social networks, virtual platforms, social behavior, philosophical anthropology, ethnography, crisis conditions, socio-cultural transformations, social adaptation, digitalization.*

Постановка проблеми. Сучасне перехідне суспільство вирізняється високою динамічністю, непевностями (або невизначеністю) соціальних структур та потужною інтеграцією цифрових технологій у щоденне життя особи. Водночас тривала військова небезпека зумовлює додаткові соціальні, психологічні та культурні виклики, які впливають на поведінку, самоідентичність та суспільну взаємодію індивідів [1, с.215]. Ці два чинники — цифровізація та ризикова невизначеність — творять новий набір проблем, що вимагає ґрунтовного аналізу: як цифрові практики змінюють соціальні та культурні ритуали, яким чином віртуальні простори слугують механізмом пристосування та психологічного захисту, і як ці зсуви позначаються на формуванні соціальної ідентичності в умовах постійного ризику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні п'ять років показали активне зростання досліджень, присвячених цифровій антропології,

віртуальним середовищам та соціальній поведінці людей у кризових умовах серед багатьох науковців. Зокрема, А. А. Кравченко, І. О. Кизименко, О. В. Красільнікова, Н. Ю. Гусєва [1, с. 215] розглядали етичні виклики цифрового суспільства, включно з питаннями безпеки даних, конфіденційності та впливу мереж на традиційні соціальні норми, але менш фокусуються на конкретних механізмах адаптації у війні або інших умовах загрози. П. Е. Герчанівська [2, с. 3] досліджувала антропологічний вимір цифрової культури в сучасному інформаційному суспільстві, зокрема вплив цифрових технологій на культурні практики та цінності, що лежить в основі розуміння трансформації соціальної поведінки.

А. Тормахова [3, с. 45] досліджувала роль цифрових технологій як базового елементу формування цифрової антропології акцентує їхній вплив на комунікацію, суспільні відносини та культурні практики людей у різних сферах життя. І.В. Дульська [4, с. 24] підкреслювала трансформацію соціальних інституцій і самоорганізації суспільства під впливом війни та цифрових технологій, але не фокусується на культурних аспектах самоідентичності.

М. Соклаков [5, с. 30] звертав увагу на соцмережі у контексті російсько-української війни і визначав, як медіатизація і платформи формують культурний дискурс, ідентичність та інформаційні практики в умовах війни. С. Кот, А. Мозолєвська, О. Поліщук, Ю. Стодолінська [6] зазначали, як цифрові платформи стають ареною культурної репрезентації переживань та формування колективної пам'яті, але не охоплювали всіх соціальних аспектів онлайн-поведінки. Л. Пашко [7, с. 89] відзначає важливість гуманізації технологій в Україні, проте не охоплює ширший контекст віртуального середовища і кризової адаптації.

Dr. A. A. Kehinde-Awoyele, J. A. Oyewole [8, с. 30] досліджували вплив соціальних мереж на формування ідентичності та спільнот молодого

покоління показує, що цифрові платформи значно впливають на процеси самовираження, комунікації та відчуття спільності, але деякі психологічні аспекти цього процесу залишаються недостатньо вивченими. А. Oksanen, M. Celuch, R. Oksa, et al. [9] відзначили, що онлайн-спільноти мають і позитивні, і ризикові ефекти для своїх учасників, включно з підтримкою добробуту та ризиком психологічних розладів, але питання механізмів взаємодії учасників у контексті ризику лишається відкритим. R. Fraser [10, с. 85] розглядав онтологічний статус віртуальних світів і їх соціальні виміри, що допомагає філософськи осмислити, як цифрові «світи» співіснують із соціальною реальністю.

L. Valera, F. Alamos, P. Ramos *et al.* [11, с. 99] здійснили аналіз онтології й ідентичності в метавсесвіті, природи віртуальних тіл (аватарів) та впливу VR на розуміння реальності й присутності. K. Senkbeil [12] досліджував комунікації в соціальній VR, яке ставить під сумнів традиційні уявлення про тіло, простір і взаємодію в цифровому середовищі, важливо для філософського осмислення віртуального. D. Vergara [13] здійснив огляд ролі VR і метавсесвіту як сили цифрової трансформації, що формує соціальну та культурну реальність у 2020-х. А. Pavliuc [14] розкривав специфіку онлайн-медіа-поведінки, але в основному зосереджувався на політичній комунікації.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на відчутний науковий інтерес до досліджуваної проблематики, залишаються невирішеними низка аспектів функціонування цифрових технологій у сучасному соціокультурному просторі. Зокрема, контекст їх впливу на укріплення культурної ідентичності, розвиток соціальної взаємодії та психологічної стійкості в часі війни досліджений фрагментарно, що обмежує розуміння комплексної природи адаптаційних механізмів людини у транзитному суспільстві [4, с. 29].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз впливу цифрових технологій на формування соціальної поведінки, культурної ідентичності та механізмів адаптації людини в умовах транзитного суспільства, зокрема у контексті взаємодії з віртуальною реальністю та переживання постійної військової загрози. Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання:

- порівняти досвід різних суспільств, що переживають військові конфлікти, для виявлення спільних та унікальних механізмів цифрової адаптації;

- визначити напрями використання цифрових технологій для підтримки психологічної стійкості, соціальної взаємодії та культурної ідентичності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цифрові технології виконують значущу роль у формуванні сучасного транзитного суспільства, адже вони змінюють методи комунікації, соціальної взаємодії та культурного самовизначення. За таких обставин індивід невпинно пристосовується до стрімких змін суспільних структур, економічної невизначеності та світових загроз, і цифрові майданчики стають сферою, де відбувається це пристосування.

Соціальні мережі, віртуальні громади, інтернет-платформи та технології віртуальної дійсності дають змогу особам зберігати соціальні контакти, формувати спільні дієві моделі, ділитися досвідом та переживаннями, а також творити нові шляхи само презентації [5, с. 30]. Цифровий простір стає ключовим складником перехідного соціуму, окреслюючи, якими шляхами люди пристосовуються до перемін, зберігають самобутність і створюють суспільні засади в умовах невпинного розвитку.

На нинішньому етапі розвитку цифрові технології поки не наділені прямим зв'язком один з одним, проте наростаючий процес технічної інтеграції проєктує нові можливості цифрових новацій та у майбутньому створить такі

форми взаємодії, які змодельюють іншу реальність, при цьому існування у ній без використання цифрових технологій сприйматиметься як утопія [6].

Цифрова антропологія – це галузь соціальних наук, яка досліджує співдія людини з діджитал технологіями та мережевим оточенням, вивчає, як вони чинять вплив на суспільні практики, культурні течії та формування самосвідомості. Об'єктом цифрової антропології є вчинки, переконання, знакові системи та суспільні взаємини індивідів у диджитал середовищах, як-от соціальні медіа, інтернет-групи, віртуальні платформи та сфери віртуальної чи збагаченої дійсності [1, с. 215].

Постійна військова загроза формує особливий тип соціальної реальності, у якій індивід змушений одночасно функціонувати в умовах повсякденності та перманентної небезпеки. Соціальні ефекти такого стану проявляються у зміні моделей комунікації, трансформації соціальної солідарності, посиленні горизонтальних зв'язків і волонтерських практик, а також у зростанні ролі цифрових каналів як інструментів мобілізації та взаємодопомоги. Водночас відбувається поляризація суспільства, загострення ідентифікаційних процесів та посилення колективних наративів «свій – чужий» [4, с. 29].

Психологічний вимір тривалої небезпеки характеризується хронічним стресом, тривогою, емоційним виснаженням, однак поруч із цим формуються механізми пристосування та стійкості. Особа у транзитному суспільстві освоює нові тактики виживання: інформаційне просіювання, звичність загрози, ритуалізацію щоденних практик безпеки [1, с. 215]. Культурні наслідки виявляються у переосмисленні надбань, зсуві акценту на захищеність, єдність і національне самоусвідомлення, а також у зміні знакової сфери — від мистецтва до цифрових мемів.

Порівняння із постконфліктними та кризовими суспільствами свідчить, що тривалий досвід небезпеки змінює соціальні структури глибше, ніж

короткочасні кризи. Якщо в постконфліктних суспільствах домінує етап відновлення та реінтеграції, то в умовах активної загрози формується культура «адаптивної мобілізації», де невизначеність стає нормою. Транзитність полягає не лише у переході від війни до миру, а у постійному балансуванні між ними, що впливає на поколіннєві установки, освітні стратегії та професійні траєкторії [7, с. 89].

Вплив воєнної небезпеки на суспільні та культурні звичаї розглядається крізь призму кризової антропології та теорії ризику. Тривала невизначеність спонукає до формування пристосувальних шляхів, спільної згуртованості та ментальної витривалості [2, с. 3]. Науковці констатують, що за таких обставин цифрові майданчики стають не лише засобом поширення відомостей, але й простором для соціального підкріплення, емоційного зняття напруги та підтримання культурних традицій.

З'єднання цих теоретичних підходів дає змогу бачити сучасну людину як суб'єкта перехідного суспільства, котрий водночас контактує з цифровим середовищем і відповідає на невинні загрози [13]. Такий багатогранний розгляд відкриває шанси для знаходження свіжих механізмів соціального пристосування, творення спільної ідентичності та зміни культурних звичаїв у цифрову добу.

Віртуальні середовища, включно з соціальними мережами, онлайн-спільнотами, платформами віртуальної та доповненої реальності, стають не лише інструментом комунікації, а й простором для самовираження, навчання, професійної діяльності та дозвілля. У цих середовищах індивід формує власні моделі поведінки, взаємодії та культурних практик, що активно впливають на його соціальну роль і взаємовідносини в реальному світі [15, с. 118].

Трансформація соціальних відносин проявляється у переході від онлайн-ком'юніті до реальної взаємодії під час загрози. Цифрові мережі стають платформами мобілізації, координації волонтерських ініціатив,

взаємодопомоги та швидкого реагування. Межа між онлайн- та офлайн-комунікацією розмивається: знайомства, що виникли у цифровому середовищі, переростають у практичну співпрацю в реальному просторі [14].

Головні форми контакту людини з віртуальним простором, їхні суспільно-психологічні ролі та результати стосовно еволюції нинішніх суспільних зв'язків відображено у табл. 1. Така методика дозволяє досягнути не поодинокі випадки, а повну сукупність цифрових дій, що утворюють новий зразок соціального пристосування та спільної витривалості.

Таблиця 1

Напрями дослідження цифрових практик людини в умовах військової загрози транзитного суспільства

Напрями	Зміст	Соціально-психологічна функція	Наслідки для транзитного суспільства
Віртуальні простори як захисний механізм	Соціальні мережі, онлайн-ігри, цифрові спільноти як альтернативний простір присутності	Зниження тривожності, відновлення відчуття контролю, емоційна підтримка	Формування цифрової стійкості, інтеграція онлайн-взаємодії в повсякденне життя
Цифрові ритуали, меми та символи	Онлайн-акції, флешмоби, меметична культура, візуальні маркери війни	Колективна психологічна стабілізація, трансформація страху через гумор та символізацію	Конструювання нових культурних кодів, посилення ідентичності та солідарності
Перетворення соціальних відносин	Переходи від онлайн-ком'юніті до реальної взаємодії, цифрова мобілізація	Координація допомоги, горизонтальна солідарність, громадянська активність	Розмиття меж онлайн/офлайн, зміцнення соціального капіталу та мережевої організації суспільства

Джерело: сформовано автором на основі [6; 8, с. 30; 12]

Досвід спільнот, що пережили кризу тривалого військового протистояння, демонструє як універсальну, так і специфічну векторність цифрової адаптації. В Україні цифровий простір перетворився на платформу

горизонтальної мобілізації, координації волонтерських ініціатив та інформаційної протидії. Соціальні мережі виконують функції швидкого оповіщення, збору ресурсів, документування подій та формування міжнародної підтримки. Особливістю українського кейсу є поєднання державних цифрових сервісів із самоорганізованими онлайн-спільнотами, що створює гібридну модель цифрової стійкості [16, с. 501].

В Ізраїлі, де суспільство тривалий час живе в умовах безпекових викликів, цифрові технології інтегровані у повсякденну систему захисту. Мобільні додатки для сповіщення про загрозу, цифрові інструкції цивільної безпеки, активна онлайн-комунікація державних структур формують інституціоналізовану модель цифрової адаптації. Тут цифрова інфраструктура є частиною довгострокової стратегії національної безпеки [18].

Сирійський досвід, навпаки, характеризується фрагментарністю цифрового простору. Умови руйнування інфраструктури та політичної нестабільності зумовили домінування неформальних цифрових мереж, що використовуються для документування порушень прав людини, пошуку допомоги та підтримання діаспорних зв'язків. У цьому випадку цифрові технології виконують передусім функцію збереження соціальної пам'яті та альтернативної комунікації в умовах обмеженого доступу до офіційних каналів [19].

Систематизація досвіду України, Ізраїлю та Сирії з огляду на характер конфлікту, типи цифрових інструментів і способи їх інтеграції у повсякденне життя представлено у табл. 2.

Таблиця 2

Порівняльні механізми цифрової адаптації суспільств в умовах військового конфлікту

Країна	Характер конфлікту	Основні цифрові інструменти	Механізми цифрової адаптації	Роль у підтримці соціальних структур
--------	--------------------	-----------------------------	------------------------------	--------------------------------------

Україна	Повномасштаб на війна, активна фаза бойових дій	Соціальні мережі, державні цифрові сервіси, волонтерські онлайн-платформи, краудфандинг	Горизонтальна мобілізація, цифрова самоорганізація, інформаційна протидія	Посилення громадянського суспільства, координація допомоги, міжнародна комунікація
Ізраїль	Тривалий безпековий конфлікт із періодичними загостреннями	Мобільні додатки оповіщення, цифрові системи безпеки, офіційні онлайн-канали	Інституціоналізована цифрова безпека, швидке інформування населення	Підтримка державних інститутів, зміцнення культури готовності до загроз
Сирія	Затяжна громадянська війна, руйнування інфраструктури	Соціальні мережі, месенджери, діаспорні цифрові платформи	Альтернативна комунікація, документування подій, підтримка діаспори	Збереження соціальної пам'яті, підтримка розпорощених спільнот

Джерело: сформовано автором на основі [16-18; 19, с. 409]

Порівняння засвідчує, що цифрові технології в умовах конфлікту виконують універсальну функцію комунікації, мобілізації та підтримки солідарності, однак їхня ефективність залежить від рівня інституційної стабільності та розвитку інфраструктури. В Україні домінує горизонтальна модель цифрової самоорганізації, в Ізраїлі — інституціоналізована система цифрової безпеки, тоді як у Сирії цифровий простір виконує передусім компенсаторну та меморіальну функцію. Цифрова адаптація постає як багатовимірний процес, у якому поєднуються технологічні можливості, культурні практики та специфіка соціально-політичного середовища [4, с. 29].

У актуальних умовах тривалої військової загрози та соціальної невизначеності інструментарій цифрових технологій необхідно розглядати як адаптаційну стратегію особистості та всього суспільства. Онлайн-середовище наразі пропонує не лише функціонал інформування та комунікації, але й хаби психологічної підтримки, укріплення культурної ідентичності та координації соціальної взаємодії [4, с. 29].

У табл. 3 подано напрями щодо застосування цифрових технологій в

умовах воєнних небезпек та кризових обставин. Таке структурування дає змогу зрозуміло бачити, які засоби і методи найбільш дієві для пристосування особистостей і громад у перехідному середовищі.

Таблиця 3

Напрями використання цифрових технологій для підтримки психологічної стійкості, соціальної взаємодії та культурної ідентичності

Напрями застосування	Рекомендації	Інструменти	Очікуваний ефект
Психологічна стійкість	Забезпечення емоційної підтримки та зниження тривожності	Онлайн-консультації, чат-боти психологічної підтримки, віртуальні групи взаємодопомоги	Підвищення стресостійкості, нормалізація емоційного стану
Соціальна взаємодія	Підтримка горизонтальної комунікації та координації дій	Соціальні мережі, локальні онлайн-спільноти, інтеграція з державними сервісами	Посилення громадянської солідарності, координація допомоги, зміцнення соціальних зв'язків
Культурна ідентичність	Збереження і розвиток культурних традицій та колективної пам'яті	Цифрові архіви, онлайн-виставки, меми, ритуальні флешмоби	Підтримка культурної самобутності, формування колективної ідентичності
Стратегічна політика	Забезпечення стабільності цифрової інфраструктури та кібербезпеки	Державні цифрові платформи, цифрова грамотність, етичні стандарти комунікації	Підвищення національної стійкості, запобігання дезінформації та паніки

Джерело: авторська розробка

У межах цього дослідження пропонується концептуальна модель, що пояснює, як цифрові технології формують адаптивні стратегії людини та суспільства у транзитному середовищі, поєднуючи три взаємопов'язані виміри: психологічний, соціальний і культурний (рис.1).

Рис.1. Цифрова екзистенційна адаптація в умовах транзитного суспільства
Джерело: авторська розробка

Модель пропонує бачення, у якому цифровий простір стає стратегічним ресурсом для формування резильєнтного суспільства. У ньому онлайн-практики перетворюються на реальні механізми адаптації, соціальної координації та культурного відтворення.

Ця концепція поєднує класичні філософські категорії (ідентичність, буття-у-світі, відчуження) із сучасними цифровими практиками. Пропонує інтегровану модель «цифрової резильєнтності» шляхом взаємодії людини з технологічним середовищем у контексті постійної загрози.

У транзитному суспільстві цифрове середовище перетворюється на екзистенційний простір співбуття, у якому відбувається реконструкція ідентичності, стабілізація психологічного стану та мережеве відтворення соціальних структур. Саме ця взаємодія формує нову модель — цифрову екзистенційну адаптацію.

Цифрові технології виступають багатовимірним ресурсом для зміцнення стійкості суспільства під час загрози. Вони здатні одночасно забезпечувати психологічну підтримку, формувати горизонтальні та вертикальні соціальні зв'язки, а також зберігати культурні та колективні наративи. Системне використання цифрових технологій здатне перетворити онлайн-простір із джерела інформаційного перевантаження на інструмент адаптації, консолідації та збереження культурної цілісності транзитного суспільства [7, с. 89]. Цифрові технології відіграють ключову роль у формуванні адаптивних стратегій людини та суспільства в умовах загрози, сприяючи укріпленню психологічної стійкості та резильєнтності через нові форми соціальної підтримки і колаборації. Крім того, на них покладено функціонал формування динамічних моделей самоідентичності, інтегруючи особистісний досвід у колективну пам'ять і усталені культурні практики.

Висновки. Узагальнення матеріалу показало, що цифровий простір виконує не лише інструментальну, а й екзистенційну функцію: він стає середовищем технологічно опосередкованого буття, у якому конструюється сучасна ідентичність, формується культура солідарності та відбувається мобілізація суспільства. В умовах тривалої небезпеки онлайн-середовище перетворюється на механізм адаптивної стабілізації — через інформаційне структурування реальності, символічну репрезентацію досвіду (меми, цифрові ритуали) та мережеву координацію дій.

Цифровий інструментарій формує базове середовище для суспільного єднання і гармонізації соціокультурних засад. Як демонструють результати

компаративного аналізу, методи цифрової адаптації, що набули поширення в Україні, Ізраїлі та Сирії володіють як спільними, так і відмінними рисами. Зокрема, вони єдині у контексті практичного використання інтернет-платформ для кращої організаційної діяльності та посилення суспільної єдності. Разом із тим унікальність методології в зазначених країнах детермінується рівнем інфраструктурного забезпечення, обсягом інституційної підтримки, усталеним типом взаємодії між владою та громадянськістю. У рамках проведеного аналізу цифрова антропологія актуалізувала власну значущість як метод дослідження динаміки системи соціальних зв'язків і культурних стандартів у складних історичних умовах.

Перспективи майбутніх галузевих досліджень вбачаються в низці пріоритетних напрямків, серед яких особливий науковий інтерес складає деталізований аналіз впливу окремих цифрових платформ на рівень психологічної стійкості груп, різних за віковим і соціальним складом.

Список використаних джерел

1. Кравченко А. А., Кизименко І. О., Красільнікова О. В., Гусєва Н. Ю. Етика в цифровому суспільстві: виклики та перспективи. *Культурологічний альманах*. 2025. № 1. С. 215–232. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.1.24>.
2. Герчанівська П. Е. Цифрова культура в інформаційному суспільстві: антропологічний аспект. *Культура і сучасність : альманах*. 2022. № 2. С. 3–7. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-0285.2.2022.270531>.
3. Тормахова А. Цифрові технології як основа формування digital anthropology. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2023. Том 47. С. 45–49. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v47i.721>.
4. Дульська І.В. Цифровізація територіальних громад України під час війни: інституційні аспекти децентралізації. *Український соціум*. 2024. № 1-2

(88-89). С. 29–49. URL: <https://doi.org/10.15407/socium2024.01-02.029> (дата звернення: 18.12.2025).

5. Soklakov M. Social media platforms as discursive environments in the context of russo-ukrainian war. *Українські культурологічні студії*. 2025. № 1(16). С. 30-36. DOI: [https://doi.org/10.17721/UCS.2025.1\(16\).04](https://doi.org/10.17721/UCS.2025.1(16).04).

6. Kot S., Mozolevska A., Polishchuk O., Stodolinska Y. The Discursive Power of Digital Popular Art during the Russo-Ukrainian War: Re/Shaping Visual Narratives. *Arts*. 2024. Vol. 13(1). 38. URL: <https://doi.org/10.3390/arts13010038> (дата звернення: 18.12.2025).

7. Пашко Л. Людиноцентризм цифрових трансформацій як безпековий імператив української держави. *Публічно-управлінські та цифрові практики*. 2025. Випуск 2(5). С.89-97. DOI: 10.31673/2786-7412.2025.027361.

8. Dr. Kehinde-Awoyele A. A., Oyewole J. A. The impact of social media on identity formation and community building in the modern generation. *Advance Journal of Education and Social Sciences*. 2024. Volume 9, Issue 12. pp.30-41. URL: <https://aspjournals.org/ajess> (дата звернення: 18.12.2025).

9. Oksanen A., Celuch M., Oksa R. *et al.* Online communities come with real-world consequences for individuals and societies. *Commun Psychol*. 2024. Vol. 2. 71. URL: <https://doi.org/10.1038/s44271-024-00112-6> (дата звернення: 18.12.2025).

10. Fraser R. 2024. The Social Reality of Virtual Worlds. *Metaphysics*. 2024. Vol.7(1). pp. 85–98. DOI: <https://doi.org/10.5334/met.156>.

11. Valera L., Alamos F., Ramos P. *et al.* Bodies in the metaverse: Is there “someone” out there? *AI & Soc*. 2026. Vol. 41. pp. 99–110. URL: <https://doi.org/10.1007/s00146-025-02439-y> (дата звернення: 18.12.2025).

12. Senkbeil K. Virtual spaces, real interactions - Analyzing communication in virtual reality. *Language & Communication*. 2025. Vol. 100. pp 212-223. ISSN

0271-5309. URL:<https://doi.org/10.1016/j.langcom.2024.12.004> (дата звернення: 18.12.2025).

13. Vergara D. Editorial for the Special Issue “Virtual Reality and Metaverse: Impact on the Digital Transformation of Society—2nd Edition”. *Future Internet*. 2025. Vol.17(8). 354. URL:<https://doi.org/10.3390/fi17080354> (дата звернення: 18.12.2025).

14. Pavliuc A. Decoding gendered political communication on Facebook and Twitter/X before and during Russia’s 2022 full-scale invasion of Ukraine. *Digi War*. 2025. Vol. 6. 8 DOI <https://doi.org/10.1057/s42984-025-00104-8>.

15. Олейник А. Етичні феномени соціальних мереж: мова ворожнечі, кіберненависть та кібербулінг. *Вісник Львівського університету*. 2022. № 42. С. 118–124. doi.org/10.30970/PPS.2022.42.15.

16. Munk T. Digital Defiance. Memetic Warfare and Civic Resistance. *Eur J Crim Policy Res*. 2025. Vol. 31. pp. 501–528. URL: <https://doi.org/10.1007/s10610-025-09613-4> (дата звернення: 18.12.2025).

17. Hunter S. T., d'Amato A. L., Elson I., Doctor A. C., Linnell A. E. The Metaverse as a Future Threat Landscape: An Interdisciplinary Perspective. *Reports, Projects, and Research*. (2024). Vol.75. URL: <https://digitalcommons.unomaha.edu/ncitereportsresearch/75> (дата звернення: 18.12.2025).

18. TikTok posts on Israel-Gaza war are overwhelmingly pro-Palestinian. 2025. <https://www.washingtonpost.com/technology/2025/10/07/tiktok-israel-palestine/>.

19. O’Callaghan D., Prucha N., Greene D., Conway M., Carthy J., Cunningham P. Online Social Media in the Syria Conflict: Encompassing the Extremes and the In-Betweens. *International Conference on Advances in Social Networks Analysis and Mining. (ASONAM 2014)*. 2014. Vol.17-20. pp.409-416. URL: https://doras.dcu.ie/20485/1/IEEE_Version.pdf.